

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 13.

V Ljubljani, 1. julija 1888. l.

XXVIII. leto.

Otroška individualnost.

Fr. Gabršek.

XIV.

Iz prejšnjih razprav sledi, kako različen je človek v svojih svojstvih in kako se je treba užé pri otroški vzgoji ozirati na te raznoličnosti. Vender bi zgrešili pravo pot, ako bi se vselej in brezpogojno udajali tem posebnim težnjam otrokovim, ker le te utegnejo biti tudi v nasprotju z npravstvenimi idejami. Res, da je treba vso osebnost gojenčevo vzdržati kolikor mogoče celovkupno, a tega ne bi storili, ako bi negovali nekatere težnje bolje od drugih; vender se moramo držati tudi tû srednje poti in otroka samo tedaj vzgajati po njegovih sklonostih, kadar le te ne prekoslovijo npravstvenim idejam.

Iz tega razloga so napačna ona vzgojna načela, katera podrejajo osebnost gojenčevo pod jedno samo pravilo. Velika napaka take vzgoje je ta, ker po tem načelu ne dobiva otrok pravih predstav o vzrokih in učinkih. Zato taki otroci, ko izstopijo iz šole, ne poznajo nikakih pravil za svoje delovanje, ne poznajo razlogov za npravstveno življenje, nimajo čvrste podloge, na katero bi se naslanjali v raznih okolnostih. Ako pa se oziramo na pravo otroško individualnost, tedaj dosežemo, da postanejo odnošaji mej roditelji, vzgojitelji in otroci prijaznejši in zbog tega odločnejši.

Na ta način privedemo otroka do samodelavnosti, ki je podloga pravi vzgoji. Obudimo in okrepčamo mu trdno voljo za dosego njegovega vzvišenega smotra. Ne ozirajoč se na otroške vzmožnosti, utegnemo od njega zahtevati več, nego more storiti. S tem mu odvzamemo zanimanje za napredovanje v dobrem in potrebnem. Ako pa poznamo njegove duševne in npravstvene sile, prisvojevali mu bomo le primerno stopinjo npravstvene dobrote. A tudi prejakih nagibov na dobro ne bomo rabili. S tem bi postali otroci prerano zreli, kar bi škodovalo vsemu njihovemu razvitku. Mnogo naših sposobnosti je sestavljenih. Zato se ne razvijajo vse ob istem času. Sila pa, ki jo potrošimo za prezgodnji razvitek te ali one sposobnosti, to pogrešamo pri razvoji poznejšega značaja. Na ta način proizvajamo umetna svojstva, ki trajajo le toliko časa, dokler traje vpliv; za poznejše čase pa nimajo obstanka, temveč se izvržejo na gorše. — Na podlogi take vzgoje bomo zadovoljeni tudi z manjšimi uspehi. Pri tem pa bomo dosegli to dobro stran vzgoje, da nam ne bode potreba vzgajati z neprestanim psovanjem, z grožnjami in z zabranjevanjem, temveč bomo s poljudnejšimi sredstvi priveli otroka do jasnega razumevanja podanih resnic in do Bogu dopadljivega življenja.

Da pa se morejo vzbujati npravstvena uverjenja, treba je take učiteljeve osebnosti, ki ima dosti izkušenj, navdušenosti in npravstvenosti. Če bi bile vnanje razmere in otroške

posebnosti še tako ugodne in izvrstne, vendar se ne more brez prave osebnosti učiteljeve nič trajnega učiniti. Najzanimljivejša učna stvarina in znanje didaktičnih pravil ne more zaprečiti, da ne bi slabo vzgojeval oni učitelj, ki nima v popolni oblasti svoje osebnosti. Najvažnejši pogoj za vzgojni vpliv učiteljev pa je ono svojstvo, vsled katerega ume učitelj ohraniti si ugled z neko prirodno osebno dostojnostjo. To je sicer težavno, a ni nemogoče, kajti učitelj občuje z učenci vendar le samo nekaj ur na dan. Ta ugled stori, da se dá vsem vzgojnim naredbam prava veljava. Beseda takega učitelja je učencem sveta, njegovo mnenje je odločilno, njegovo odobravanje jim je nad vse drago. A ugled mora biti pravi; naslanjati se ima na resnična značajna svojstva, nikakor pa ne sme biti ponarejen, umeten. Otroci so navadno jako bistri in kaj hitro uvidijo razloček med pravo in umetno osebnostjo. Izvrstno znanje, bistro opazovanje, plemenito нравstveno mišljenje, ljubezen do učiteljskega poklica in zavest v važnosti taistega, to so ona značajna svojstva, na katerih sloni ugled učiteljev in s tem vse šolsko vspevanje.

To je tem važneje, ker prava vzgoja ni jednostavna in lahka stvar, nego sestavljena in do konca težka in najtežja naloga človeškega življenja. Prav rešiš to nalogo le tedaj, ako s svojim ugledom pripraviš do tega, da se kažejo voljne, odkriti ti vso svojo notranjost, da v nji bereš vsa njih svojstva, vse težnje in vse nagibe. Te nagibe otroškega vedenja ti je potem premotrivati, razstavljati in sestavljati, razlikovati drug od drugega, dobre od slabih in od onih, ki so na videz sicer dobri, ki pa izvirajo iz nizkih nagonov. Treba ti je večkrat promenjovati način poučavanja, da ustrezaš tako individualnosti vsakega otroka. S takim postopanjem vzgojaš pa tudi samega sebe, ker ozirati se moraš tudi na svoje nagibe, strasti, katere moraš krotiti, blažiti, da tako poučuješ s pravim ugledom. To pa daje vsej tvoji vzgoji pravo blažilno moč, katera ne usahne, temveč se vedno znova poroja na korist človeštvu.

Knjiga Slovenska.

§. 31.

Staroslovenščina je torej „jezik, koji je jedini izmedju svih slovjskih jezika od davnine posvećen službi božjoj, koji je prvi i najstariji književni jezik slovjski, na kojem je osnovana književnost u mnogo slovjskih naroda, kojemu je po svemu tome bilo namijenjeno, da bude jedna i zajednička osnova kršćansko-slovjske prosvjete itd.“ (J. Broz l. 1886). Kaka je bila pač osoda temu jeziku?

„Raz ten — l. 907 — uhodil do srdce Slovanstva“, piše Šafařík. Po smrti Metodovi so se iz Moravije umaknili le bolj sloveči učenci njegovi; po prihodu Madjarov in po smrti Svatoplukovi jih je pobegnilo že več, a po razpadu Velike Moravije so se prejšnji prebivalci raztekli na vse strani: nekaj do Tater (pod Karpate), nekaj k Bolgarom, Hrvatom in drugam . . Z razvalin njenih so se okoristili mimo Madjarov tudi Nemci, Čehi in Poljaki (Starožit. §. 41).

„Iz Panonije so slovenske knjige razpostranile se z jedne strani na sever k Moravanom in Slovakom, k Čehom in Lehom, a z druge strani na jug k Hrvatom, Srbom in posebno k Bolgarom, verjetno tudi k ostalim Slovenom v Dakiji, naposled na Rusko, vzlasti iz Bolgarije, no verjetno še prej iz Panonije in Dakije, piše Pervolf (Sbornik Met. jub. 1885)“.

Da se je v prvotni domovini — v Panoniji — ob bregovih silne Donave prvotna slovénka govorica koj zatrla, in da je kar utihnila, ni verjetno; misliti si smemo, da je mej ljudstvom še dolgo živela in se tu in tam pri cerkvah in po samostanih še pridno